

# Práca antropozofického liečebného pedagóga a podstata liečebnej pedagogiky

Alexandra Fialová

Posledný tretí ročník na liečebnej pedagogike bol pre mňa plný nových vecí a poznania. V rámci prednášok cudzieho jazyka som sa vďaka p. profesorovi Maximilianovi Buchkovi z Nemecka, začala dozvedieť o antropozofickej liečebnej pedagogike a princípoch, na ktorých je postavená. Keďže sa už sama dlhší čas antropozofiou zaoberám, bolo pre mňa milým prekvapením, keď nám p. Buchka otváral obzory týmto smerom. Svoju bakalársku prácu som taktiež venovala tejto téme a prostredníctvom toho mi bolo umožnené prežiť niekoľko dní neďaleko Bodamského jazera a švajčiarskeho mesta Constanz, v zariadení Ekkharthof. Tu som strávila pár nezabudnuteľných dní. Pociťovala som liečivú atmosféru, ktorá tam medzi ľuďmi „žila“ a ktorou ľudia žili. V tomto článku však nechcem opisovať zážitky tam strávené, chcem sa pokúsiť aspoň v obrysoch načrtnúť, čo je náplňou práce liečebného pedagóga s antropozofickým zameraním.

V októbri minulého roku som sa od známych dozvedela o tom, že v Prahe sa otvára seminár antropozofickej liečebnej pedagogiky. Keďže som sa už dlhšiu dobu pokúšala preniknúť do tejto oblasti samostatným štúdiom a bola som si vedomá toho, že na to, aby som jej princípom porozumela, potrebujem niečo viac než literatúru, ihneď som sa na seminár prihlásila. Kurz pozostával z niekoľkých víkendových stretnutí, ku ktorým sa na záver pripojil jeden intenzívny týždeň. Okrem prednášok o princípoch antropozofickej liečebnej pedagogiky, do ktorých nás uviedol liečebný pedagóg Piet Blokland z Holandska, boli stretnutia popretkávané umeleckými činnosťami: eurhythmia, spevom, hodinami výtvarnej činnosti a tancom. Na nich sme vždy tvorivo prepracovávali tému, ktorú sme práve prebrali s Pietom, a tak sme sa hlbšie ponárali do problematiky.

Čo je teoretickým východiskom práce antropozofického liečebného pedagóga? Na to aby sme dokázali pomôcť dieťaťu s jeho problémami, ktorým samo nedokáže čeliť, ho potrebujeme spoznať. Najvyšším bodom pedagogiky je to, keď sa dokážeme do dieťaťa vcítiť. Je to ideál, cieľ, ku ktorému chce antropozofický pedagóg smerovať. Dieťaťu nestačí porozumieť, je potrebné sa s ním zžiť. Každý z nás má v duši zárodok nejakej anomaly, odlišnosti, ktorá sa dá v istom rozsahu pozorovať u človeka s postihnutím. Toto tvrdenie Rudolfa Steinera, zakladateľa antropozofie, nám otvára dvere k schopnosti empatie, pretože prostredníctvom uvedomenia si odchýlok u každého z nás sa tak môžeme spojiť s väčšími odchýlkami u ľudí, ktorým pomáhame. Liečebný pedagóg hľadá v sebe napríklad stopy autizmu a pristupuje tak svojím záujmom a vcítením sa bližšie k dieťaťu, k pochopeniu jeho problémov a k riešeniam, ktoré môže vo svojom liečebnovýchovnom procese použiť.

Na kurze, ktorý som absolvovala, sme sa zaoberali aj tým, ako dieťa pozorovať, chápať v jeho vývine a pomáhať mu napredovať. Pozorovanie je prvý dôležitý krok, potrebný pre tzv. pohovor

o dieťaťi. Pohovor sa koná na waldorfských školách či v liečebnopedagogických zariadeniach vždy vtedy, keď nastane s nejakým dieťaťom problém. Učítelia a všetci ľudia, ktorí sa s týmto dieťaťom v škole stretávajú, vyučujú ho a sú s ním v kontakte, sa zídu a hovoria o ňom. Najskôr sa vytvorí “obraz o dieťaťi”- zúčastnení rozprávajú, čo o dieťaťi vedia. Od fyzického vzhľadu, cez jedlo, ktoré mu chutí, po to, ako sa správa, ktoré školské predmety sú jeho obľúbené, aké má vzťahy s okolím, ako reaguje na aké podnety, v akých situáciách dochádza k problémom a podobne. Samozrejme, dôležitou súčasťou sú informácie od rodiny a o rodinnom prostredí dieťaťa, ako i od jeho odborných lekárov. Po tejto popisnej časti nasleduje diagnostika, v ktorej sa spoločne objasňujú spomenuté javy. Sledujú sa tu prejavy z pohľadu náuky o človeku (trojčlennosť, a štvorčlánkovosť), ktorá je základným východiskom pri poznávaní ľudskej bytosti ako takej vo svetle antropozofie. Na základe súvislostí medzi prejavmi navonok a duchovno-duševno-telesnou konštitúciou dieťaťa si tak liečebný pedagóg vytvorí vzhľad do problému. Pozerá sa totiž nielen na dušu dieťaťa a jej zvláštnosti, ale aj na telesné problémy a sprievodné somatické ochorenia, na to, čo znamenajú a aká je ich podstata.

Plynule tak liečebný pedagóg prejde v pohovore od diagnostikovania ku rozhodnutiu, aké terapeutické opatrenia môže pre dieťa urobiť. Ako mu môže pomôcť napredovať. Od maličkostí až po väčšie zmeny, doma či v škole. Základným princípom tu je vždy začať tam, kde sa dieťa nachádza. Nadviazať na to, čo je už v dieťaťi prítomné. Nezačínať teda s tým, čo chceme aby sa v dieťaťi zrazu objavilo, k čomu ho chceme dostať. Ale pokračovať v tom, čo mu ide a postupne na to napájať ďalšie a ďalšie veci.

Konkrétne opatrenia môžu zahŕňať i také naoko nepodstatné úlohy ako sú napr.: dať žiakovi za úlohu polievať v triede kvety, alebo zmeny v jedálnom listku, no rovnako i arteterapia, muzikoterapia, liečebnú eurytmia, dávanie dôrazu na rytmické cvičenia a podobne.

Po istom, vopred určenom čase, sa učítelia, liečební pedagógovia opäť stretnú a zhodnotia k akým zmenám u dieťaťa došlo, ako naň pôsobili terapeutické cvičenia, a ako je vhodné ďalej pokračovať.

Takto vyzerá veľmi zostručnená teoretická časť práce antropozofického liečebného pedagóga. To ako sa táto príprava potom dostáva do praxe je však lepšie vidieť a zažiť. Harmonická liečivá atmosféra v zariadeniach a ľudia, ktorí v nich žijú, sú dôkazom toho, že tento prístup si zaslúži oveľa viac pozornosti, než mu bolo doposiaľ venované.

Aj na základe tohto krátkeho popisu antropozofického ponímania liečebnej pedagogiky môžeme vidieť, že princípy platiace v našej liečebnej pedagogike sú prítomné i v tejto, hoci azda ešte viac prehľbené vnáraním sa do samotného problému dieťaťa. Fakt, že oba smery odboru s identickým názvom “Heilpädagogik” (nem. liečebná pedagogika) sa venujú človeku s postihnutím spôsobom, ktorý má za cieľ nielen vychovávať, sprevádzať človeka na jeho ceste životom, ale aj liečiť, no i to, že obidva typy majú rozvinuté terapeutické cvičenia, ktorými sa snažia tento cieľ dosiahnuť, nás vedie k uvedomeniu si vnútorného poslania nášho odboru. A práve toto uvedomenie považujem za nanajvýš dôležité. Na Slovensku ešte stále nie je liečebná pedagogika v sociálnej sfére chápaná vo svojej podstate správne. Keby tomu tak bolo, nedochádzalo by k neustálym nejasnostiam a zamieňaniu dvoch tak odlišných odborov akými je pedagogika liečebná a pedagogika špeciálna. Predsa slovo v samotnom názve “liečebná” nám hovorí tak veľa o jej smerovaní a hlavnej idee. Zatiaľ čo špeciálna pedagogika vynakladá čo najviac úsilia do zdokonalenia vzdelávania detí s postihnutím a robí v tomto smere pre ne tak veľa ako sa dá, prihliadajúc na ich konkrétne postihnutie, liečebná pedagogika sa zaoberá terapeuticko-výchovným pôsobením na to isté dieťa, chce spolupracovať a byť akýmsi prostredníkom, ktorý chápe a spája všetky okolité skutočnosti a tieto poznatky potom využíva v konkrétnych cieľených podnetoch vysielaných k dieťaťu. Obidva odbory sa tak dopĺňajú a preto je nanajvýš potrebné, aby stáli vedľa seba a spolupracovali pri pomoci človeku v jeho sťaženej životnej situácii. Vzdelávanie, nadobúdanie poznatkov je predsa len jedna časť toho, čo dieťa potrebuje. Druhou je hlbšia starostlivosť o jeho dušu, pomoc a vzhľad o životných situáciách, ktoré samo nevie zvládnuť. Tu stojí špeciálna a liečebná pedagogika

rovnocenne vedľa seba a ja verím, že to raz bude možné v našom školstve a výchovných zariadeniach pozorovať a zažiť.

Bc. Alexandra Fialová, liečebný pedagóg  
asistentka učiteľa na ŠZŠ Hrdličkova  
Bratislava